

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA KUNDALIK HAYOTIDA MUSIQANING AHAMIYAT VA VAZIFALARI

Amonqulova Sarvinoz Qilich qizi
Qarshi Davlat Universiteti San'atshunoslik fakulteti
Musiqqa ta'limi yo'nalishi 4- kurs talabasi

Annotatsiya: Musiqqa, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ilmiy o'quv-uslubiy dasturlarga qo'shiladi. Bu, bolalarga san'at asarlari va ijodiy g'oyalar haqida o'rganish, o'quvchilarni san'atni anglashga intiladi. Buning natijasida, ularning estetik tajribalari va ma'naviy o'zgarishlari oshiriladi. Musiqqa o'qitilishi, o'quvchilarning ijodiy tajribalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ular o'zlarini ifodalash va ijodiy mahoratlarni rivojlantirishlari mumkin. Bu esa ularning intellektual va ijtimoiy yuksakligini oshiradi.

Kalit so'zlar; Musiqqa, ajdod, avlod, tarbiya, estetik, demokratik, intellectual, san'at, jamiyat, bola, qalb, ma'naviyat;

Kirish

Musiqaga yoshlikdan uyg'ongan qiziqish kishining keyingi musiqaviy rivojida kuchi ta'sir o'tkazadi, boshqa ko'nikma va didlarning shakllanishini ta'minlaydi, yaxshi musiqali didni tarbiyalaydi. Musiqqa estetik va ma'naviy kayfiyatning ulkan manbayidir. Musiqaning bola hissiyoti va shakllanishiga, uning mazmunini tushunish va his etishga katta ta'sirini hisobga olganda haqqoniy va voqiylikni to'g'ri aks ettirgan musiqali asardan o'rinli foydalanish alohida o'rin tutadi. Musiqali obrazlar shakllanishining asosiy manbayi tabiat va kishi nutqiga mos kelishiga, atrof-olamdagi go'zallikni idrok etishga bevosita bog'liqdir.

Uzluksiz ta'lim tizimida maktabgacha ta'lim muhim o'rin egallaydi. Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim muassasalarining ahamiyati uzluksiz ta'limning oldingi bosqichi sifatida muhim rol o'ynamoqda. Shuning uchun har bir fanning alohida o'qitilish ahamiyati oshib bormoqda. Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi har bir mashg'ulotning asosiy vazifasi bolalarni fikrlash va o'ylashga o'rgatishdir. Musiqqa san'atining ahamiyati musiqqa shunday san'at turiki, u insonlarni kechinmalari, emotsional hissiyotlari orqali birlashtiradi. Ular orasidagi aloqa vositasiga aylanadi. Bir kompozitor tomonidan yaratilgan musiqqa boshqa insonlar qalbida turli-tuman kechinmalar uyg'otishining o'zini bir mo'jiza deb atash mumkin.

Asosiy qism

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqqa mashg'ulotlarini tashkil etishning vazifalari quyidagilardan iborat:

- ❖ maktabgacha yoshdagi bolalarda musiqaga mehr-muhabbat va qiziqish uyg'otish, boshlang'ich musiqali didni tarbiyalash.
- ❖ maktabgacha yoshdagi bolalarda musiqani idrok etishga, uning tinglash qobiliyati, estetik didi, umumiy madaniyatni rivojlantirish.
- ❖ maktabgacha yoshdagi bolalarda musiqali qobiliyatni o'stirish, musiqali didni shakllantirish, badiiy ijodkorlik iqtidorini rivojlantirish.
- ❖ musiqqa asarlarini idrok etishni tarbiyalash.

❖ musiqa tinglashga, kuylashga, musiqa asboblarini chalishga, musiqali ritmik harakatlarga o'rgatish metod va usullari.

❖ musiqaviy qobiliyat, musiqaga emotsional munosabat, musiqani tinglay bilish, ritmni his etish malakalarini shakllantirish.

❖ bolalarda musiqa hamda ashula aytish, ritmika, bolalar musiqa asboblarini chalish faoliyatlarida eng oddiy ijrochilik malakalarini shakllantirish.

❖ umumiy musiqa qobiliyati, individual qobiliyatlar, ashulachilik ovozi va harakatlarning ifodaliligini o'stirish.

Musiqa tarbiyasi estetik tarbiyaning tarkibiy qismi hisoblanadi. Inson shaxsini shakllantiruvchi yetakchi omillardan biri – ta'lim-tarbiyadir. Estetik tarbiya esa uning tarkibiy qismi sifatida go'zallikning mohiyati, estetik va axloqiy hissiyotlarning birligi, san'atning xalqchilligi to'g'risidagi ta'limotga suyanib, bolalarning ob'yektiv dunyo haqidagi bilimni kengaytiradi va chuqurlashtiradi, ijodiy qobiliyatini va iste'dodini o'stiradi hamda ularda yuksak ma'naviy fazilatlarining tarkib topishiga yordam beradi. Odatda, estetik tarbiyaning maqsadi bolalarda estetik his-tuyg'u va fikrlarni rivojlantirish, go'zallikni ko'ra bilish va ulardan zavqlana olishdan iborat, deb tushuniladi. Aslida estetik tarbiyaning maqsad va vazifalari bu bilan chegaralanib qolmaydi. Bolalarni go'zallik va xunuklikni, yuksaklik va tubanlikni, shodlik, kulfatni anglash va ko'ra bilishga o'rgatadi. Estetik tarbiya umuminsoniy va milliy qadriyatlar qaror topishiga xizmat qiladi. Ayonki, tarbiya inson ongiga, histuyg'ulariga, tasavvuriga, e'tiqodiga, dunyoqarashiga, xatti-harakatlariga, xulqatvoriga ta'sir o'tkazadi.

Musiqa, inson hayoti va madaniyati uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan ilmiy san'at turi hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqa o'qitish, o'quvchilarga ko'proq foyda keltirish va ularga bir qancha asosiy vazifalar bajarish imkonini beradi. Quyidagi yo'nalishlarda musiqa o'rganishning ahamiyat va vazifalari haqida gaplashamiz:

1. Ijodiy Yondashuv: Musiqa, o'quvchilarni ijodiy yondashish va ularning ijodiy potentsialini rivojlantirish uchun ajoyib vosita bo'lib xizmat qiladi. O'quvchilar musiqa orqali o'z fikrlarini, hissiyotlarini ifodalaydilar va ijodiy yondashuvlarini rivojlantirishadi.

2. Sado va Ritmni Tushuntirish: Musiqa, sado va ritmni tushuntirishning quyidagi qobiliyatlarini rivojlantiradi:

- Tinglash: O'quvchilar musiqa orqali o'z eardagi to'ng'ini rivojlantirishadi.

- Ritm va Takt sohasida malakasini oshirish: Musiqa taktini tushuntirish orqali o'quvchilar to'xtashi, boshlashi va taktlarni hisoblashi mumkin.

- Musiqaviy so'zlar va ularning ma'noni tushuntirish: Musiqa orqali tilning foni va so'zlarini tushuntirish orqali lug'atni yopish, so'zlarni mustaqil tarjima qilish qobiliyatlarini rivojlantirish.

3. Qo'shimcha Quvvatlanish: Musiqa o'qitish o'quvchilarning chet tili va matematika ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi. Musiqa tushunchalarini o'rganish va notalarni o'qishni o'zlashtirish, o'quvchilarning o'rganayotgan materialni yaxshi tushunishiga qo'shimcha quvvatlanish beradi.

4. Ittifoqni Rivojlantirish: Jamoatdagi o'zaro munosabatlar va ittifoqni rivojlantirish uchun musiqa tashkillashtirish, guruhlar va jamoalar ichida ishlash

imkoniyatlarini ta'minlaydi. O'quvchilar, musiqa orqali boshqa o'quvchilar va o'qituvchilar bilan birgalikda ishlash o'rganishlari orqali jamoatda o'zlarining o'rinini topishadi.

5. San'at Bilimini Rivojlantirish: Musiqa, san'atning boshqa sohalariga kiritish uchun zarur qo'llaniladi. O'quvchilar, musiqa orqali san'atning turlarini, tarixini va mohiyatini o'rganishlari orqali san'at bilimini rivojlantirishadi.

6. Sun'iy Ijodiy Tarbiya: Musiqa, o'quvchilarning sun'iy ijodiy tarbiyasini oshirishda yordam beradi. Ular musiqa asarlarini yaratish, ijodiy dasturlarni tuzish va ijodiy ishlarni namoyish etish orqali ijodiy potentsiallarini oshirishadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytilish mumkinki, maqola davomida musiqa maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarning madaniyatini, jismoniy tarbiyasini va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishdagi musiqa ahamiyati va vazifalariga oid muhim nuqtalarni ko'rib chiqdik. Musiqa, insonlar uchun ruhiy zavq va tashvishlar bilan to'ldiruvchi, ijodiy faoliyatni rivojlantiruvchi va insoniyatning yuksak qiymati bo'lgan bir vosita. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqa o'rganish, o'quvchilarni ijodiy yondashuv, estetika va san'atni anglashga ko'maklashadi. Shuningdek, musiqa o'rganish orqali o'quvchilar jismoniy salomatlik va tinchlikni oshirishadi. Bu esa ularning hayotlarining eng muhim fanlaridan biri bo'lib, ularni o'zgartirish va rivojlantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Musiqa va Ta'lim" - Rashidov Z.D. tomonidan yozilgan va O'zbekiston milliy ta'lim tizimida musiqa darslarini o'qitishda yordam beruvchi adabiyot 2017.
2. "Musiqa Tarbiyasi" - A. Tukhlievning yozgan bu adabiyot (2018).
3. "Musiqa va Tarbiya" - Islomov M. va Yuldashev O. tomonidan yozilgan bu adabiyot, 2017.
4. Sharipova G. Musiqa o'qitish metodikasi. Ma'ruzalar. T., TDPU, 2006.
5. Hasanboev J. Yu. Pedagogika nazariyasi. Ma'ruza matni. T. 2012 y.
6. Ismailov, T. X. O. G. L. (2021). Musiqa madaniyati darslarida rus kompozitorlari ijodi orqali o'quvchilarning estetik didini rivojlantirish. *Science and Education*, 2(4), 336-340.